

TEMA: RAZVIJANJE IZVRŠILNIH FUNKCIJI PRI OTROCIH – VZGOJA ZA SAMOSTOJNOST, DELOVNE NAVADE, KOMPETENCE, POTRPEŽLJIVOST

PREDAVATELJICA: Darja Barborič Vesel, mag. socialne pedagogike, svetovalna delavka v osnovni šoli, vodja seminarjev Familylab

V uvodu predavanja, predavateljica pove, da se otroci izvršilnih funkciji učijo sproti. Kjer otroci nimajo takih možnosti, je potrebno izvršilne funkcije nasloviti posebej.

Izvršilne funkcije:

- Usmerjajo, uravnavajo ter organizirajo delovanje, vedenje.
- Posamezniku omogočajo izvajanje neodvisnega, namenskega ter koristnega vedenja.
- Odločanje, kaj bomo počeli ter kako bomo to izvedli. (Primer: vztrajnost - nekaterim otrokom moramo pri tem pomagati, da jo uspejo razviti, v večini jo razvijejo sami).

Pri vzgoji je ravnovesje med posameznikom in skupnostjo, ni dovolj, da otroka obravnavamo samo kot posameznika. Lahko tudi opazimo, če imamo več otrok, da za vse otroke ne velja enaka vzgoja in metode. Pri nekaterih otrocih je potrebno »vztrajnost« spodbujati, pri nekaterih pa včasih zavirati.

Če otrok živi v skupnosti, kjer so dejanja pričakovana in se o njih ne razglablja, otrok to razvije samodejno. Vemo, da mora biti pospravljanje opravljeno, ampak otrok za to nima motivacije, vendar se o tem ne sprašuje, ampak to stori.

Ko vzgajamo otroke, je to tudi nekako samovzgoja starša. Dve najbolj učinkoviti vzgojni metodi, ki veljata za vse: zgled in izkušnja. Od vedno je zgled vplival na otroke, to kar oni vidijo to postajajo, to se prepiše v njihove možgane. Zgled ni samo posnemanje (če radi hodimo v hribe, ni nujno, da bo otrok imel rad hribe, prenaša se način, strast, to pomeni, da bo rad skrbel zase, imel rad naravo, prenaša se način, ne točno ista oblika). Kako stvari izvršimo (način) je individualno tudi ljubečnost, ljubezen. Koristno je, da včasih pogledamo iz perspektive otroka, kako nas on vidi.

Pri izvršilnih funkcijah deluje: dednost, okolje in kaj naredimo s tem.

Otroke ne vzgajajo samo starši, velik vpliv ima tudi celotna okolica (sosede, stari starši, vsak človek, ki jim je emocionalno pomemben, tudi, če samo za kratek čas). Več kot okolje pomaga pri razvoju izvršilnih funkcij, manj imamo dela z otrokom.

Zavedati se moramo, da kar je za nas funkcionalno in koristno, ni nujno, da velja tudi za otroka.

Primer: 3 letnik, ki tepe druge otroke na igrišču – moramo reagirati. Ali na njegovo obnašanje vpliva družina ali okolje? Lahko tudi naključni dogodki. Primer: preko izkušnje se naučijo kaj je za njih koristno. Otrok teče in ponesreči spotakne drugega otroka, njemu padejo igračke, majhen otrok se igra z njegovimi, saj otrok, ki je spotaknjen joka in se ne more igrati z njimi. Lahko se zgodita dva, trije dogodki in otrok se nauči povezati dogodke in jih vidi, kot koristne. Pomembno je, da vemo kako bomo prišli do našega cilja. Lahko otrok igračko dobi z nasiljem oziroma prijateljsko z dogovorom. Usmeritev vedenja. (Empatija: lahko je tudi negativna, saj če se znamo vživeti v nekoga ne pomeni, da je koristno, največji mučitelji ali narcisi so bili empati, vedeli so kaj te najbolj prizadene).

Delitev izvršilnih funkcij:

- Tiste, ki vključujejo mišljenje: organizacija, načrtovanje, upravljanje s časom, metakognicija,...
- Tiste, ki vključujejo vedenje: vztrajanje, nadzor, inhibicija čustev, reguliranje odziva, umerjanje in ohranjanje pozornosti, fleksibilnost,...

Izvršilna funkcija je v čelnem režnju. Potencial za izvršilne funkcije je zapisan v možgane ob rojstvu, potrebno pa je razvijanje. Razvoj izvršilnih funkcij:

TEMELJ: malček

RAZVOJ: starejši malčki, šolski otroci, najstniki

UPORABA: najstniki, odrasli – Ni toliko stvar starosti kot uporabe, izkušenosti. Otrok razvija izvršilne funkcije, kakšne in kako.

Frustracijska toleranca, je začetek, temelj razvoja. Odgovor na to je prava količina le tega. Tudi prevelika toleranca ni v redu.

Tudi odrasli lahko še vedno razvijamo svoje izvršilne funkcije. Te se razvijajo celotno življenje. Kot odrasli imamo več vprašanj kako bi izpeljali, da bo nekaj boljše, kar je podlaga za razvoj.

Če imamo otroka, ki mu katera od funkcij ne gre izrazito dobro, pogledamo najprej starše in okolje.

Pomembno je tudi ohraniti pristnost pri tem kar počnemo in smo vzgled, če stvari delamo površno ni istega vpliva na otroka.

Bodimo pozorni na besedo ampak. Vem, da ti gre na živce pospravljanje, ampak je potrebno. Bolje je tako.... Vem, da ti gre na živce pospravljanje. Sedaj pa pospraviva.

Otroci se še učijo, popravljajo, na odraslih je, da korigira, odgovorni so odrasli.

Primer: 6 letnik, učiteljica naroči otroku, da pospravi torbo zadaj. Veliko otrok ne pozna pomena pospravi. Otroke učimo s ponavljanjem. Primi torbo in odloži na mesto, preveriš, pohvališ. Zelo se splača graditi na organizaciji, potem se nadgradi z vztrajnostjo, potrpežljivostjo in mnogo drugega.

Če se le da, ne uporabljajmo preusmerjanja pozornosti oziroma čim manj. Raje treniramo otrokovo frustracijsko toleranco. Potrebujemo predvsem čas, to je naš vložek. Dopustimo, da otrok naredi v svojem ritmu.

Splošne strategije za razvoj izvršilnih funkcij. Potrpežljivost in vztrajnost. Lačnega in neprespanega otroka se ne vzgaja. Poleg tega je pomembna umetnost (Primer obisk galerije: potrpežljivost – ne smeš prijeti, spoštovanje do dela). Zelo pomembna je tudi prosta igra. Nujno je vzpostavljanje meja, s tem se priuči tudi frustracijske tolerance. Tudi razširjena družina je pomembna (varovalni dejavnik). Otroci morajo delati, biti aktivni, opravljati domača opravila, sodelovanje (pospravljanje drv). Otroci nas morajo videti delati, v realnosti, torej gremo z otrokom v trgovino, k mehaniku, po raznovrstnih opravkih.

Ko razvoj ne gre po pričakovani poti – zastoji in stranpot. Opredelitev težave, področja motnje. Ciljno usmerjeno ravnanje, spremembe navad.

Otrok ima pravico biti vzgojen, to je naša dolžnost.

Priporočena literatura s strani predavateljice.

Zapisala: Teja Podgorelec, svetovalna delavka